

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2011.11.25
KOM(2011) 790 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

ES vidaus saugumo strategijos įgyvendinimo pirmoji metinė ataskaita

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

ES vidaus saugumo strategijos įgyvendinimo pirmoji metinė ataskaita

I. Įvadas

Šių metų liepos mėn. Norvegijoje dešiniojo sparno ekstremistas įvykdė sukrečiantį teroristinį išpuolį. Rugsėjo mėn. Jungtinės Karalystės valdžios institucijos sulaukė rekordinę 1,2 tonų kokaino siuntą. Visoje ES kibernetinės atakos vis dažniau kelia sumaištį viešosiose ir privačių asmenų kompiuterinėse sistemose. Šie įvykiai skaudžiai primena apie tai, kad būtina imtis veiksmų prieš grėsmes vidaus saugumui.

2010 m. lapkričio mėn. priimtame komunikate „ES vidaus saugumo strategijos įgyvendinimas“¹ nustatyti artimiausių ketverių metų ES prioritetai: 1) išardyti tarptautinius nusikaltėlių tinklus, 2) užkirsti kelią terorizmui ir išspręsti radikalizmo skatinimo ir verbavimo problemą, 3) padidinti piliečių ir įmonių saugumą elektroninėje erdvėje, 4) valdant sienas stiprinti saugumą ir 5) didinti Europos gebėjimą įveikti krizes ir nelaimes.

Grėsmės saugumui nuolat keičiasi ir atsiranda naujų grėsmių, todėl ES turi būti pasirengusi į jas reaguoti. ES organizacijos, kaip antai Europolas, Eurojustas, FRONTEX ir ES jungtinis situacijų centras (ES SITCEN), turi reguliariai vertinti grėsmę ir riziką.

Naujausioje Europolo ataskaitoje² nustatytos trys naujos ypač didelės grėsmės.

Pirma grėsmė – su sparčia **interneto technologijų** raida susijusios problemos. Dabar internetas yra būtina ir neatsiejama ES piliečių kasdienio gyvenimo dalis, bet jo teikiamomis galimybėmis kuo toliau, tuo daugiau naudojasi labai įvairios nusikalstamos veiklos vykdytojai, o teroristams jis yra propagandos įrankis. Didėjant priklausomumui nuo interneto technologijų, didesnę pavojų visuomenei kelia didelio masto įsilaužimai į kompiuterines sistemas – įsilaužėlių taikiniu gali tapti tiek administracinės įstaigos, tiek pramonės kontrolės sistemos, tiek bankai.

Antra grėsmė – galimi **užsitęsios ekonomikos krizės** padariniai. Dėl didėjančių finansinių sunkumų valdžios institucijoms gali pritrūkti išteklių kovai su grėsmėmis vidaus saugumui. Jokio akivaizdaus ir greito sprendimo nėra, bet apie suvaržymus ir jų pasekmes turime žinoti visi.

Trečia grėsmė – **saugumo išorės aspekto** poveikis ES. ES vidaus saugumas labai priklauso nuo saugumo padėties jos kaimynystėje; tai parodė neseni įvykiai arabų valstybėse. Per šiuos įkvepiančius įvykius, atvėrusius kelią regiono demokratizacijai ir gerovės kūrimui, taip pat prasidėjo didelis žmonių judėjimas, dėl kurio kaimyninėms šalims tapo sunkiau valdyti padėtį pasienyje, todėl pasunkėjo ir ES išorės sienų valdymas. Taip pat dėl tebesitęsiančio gyventojų persikėlimo ir nepakankamai veiksmingo valdymo gali susidaryti palankios sąlygos aktyvesnei nusikaltėlių ir teroristų veiklai Sahelio regione. Didelio masto tarptautinis organizuotas nusikalstamumas Vakarų Balkanų šalyse ES pietryčių kaimynystėje – pvz.,

¹ Komisijos komunikatas „ES vidaus saugumo strategijos įgyvendinimas. Penki žingsniai kuriant saugesnę Europą“, COM(2010) 673/3 (toliau – VSS įgyvendinimo komunikatas).

² Žr. Europolo 2011 m. ES organizuoto nusikalstamumo grėsmės įvertinimą (OCTA).

neteisėta prekyba narkotikais, žmonėmis ir padirbtomis prekėmis – ir toliau kelia susirūpinimą.

Dabar ES kaip niekad svarbu bendradarbiauti sprendžiant šias problemas. Artimiausiais metais būtinais reikės įgyvendinti veiksmus, kurių numatyta imtis, bet vien to nepakaks. Remiantis šiais strateginiais tikslais, reikės parengti konkrečius planus ir pradėti veikti. Todėl Komisija pritaria ES „Darnos“ (angl. *Harmony*) politikos ciklo metodikai, pagal kurią, įgyvendinant aštuonis Tarybos patvirtintus prioritetus³, remiantis politiniais prioritetais ir grėsmės vertinimais, bus parengti operatyvinių veiksmų planai konkrečiose sunkių tarptautinių nusikaltimų ir organizuoto nusikalstamumo, elektroninių nusikaltimų ir sienų valdymo srityse.

Įgyvendindama ES vidaus saugumo strategiją, Komisija toliau sieks užtikrinti visapusišką pagarbą teisinės valstybės principams ir Europos pagrindinių teisių chartijai, įskaitant asmenų teises į privataus gyvenimo neliečiamumą.

Šioje ataskaitoje įvertintas vidaus saugumo strategijos įgyvendinimas 2011 m. Joje apžvelgta ES vidaus saugumo padėtis kiekvienoje iš sričių, kurioms skirti penki vidaus saugumo strategijos tikslai⁴, ir aptarti veiksmai, kurių numatoma imtis 2012 m. 2011 m. įgyvendintų svarbiausių priemonių išsamus vertinimas pateiktas priede.

II. ES vidaus saugumo padėtis

1. Organizuotas nusikalstamumas ir tarptautiniai nusikaltėlių tinklai

Nusikalstamo pasaulio padėtis keičiasi: jame daugėja itin judrių ir lanksčių grupuočių, kurios veikia keliose jurisdikcijose ir keliuose nusikalstamos veiklos sektoriuose ir ypač plačiai naudojami internetu savo neteisėtiems tikslams pasiekti. Daugiausia išteklių turinčios grupuotės sujungė labai įvairius nusikalstamo verslo interesus, ekonomikos sunkmečiu užsigrūdino ir išmoko geriau atrasti ir išnaudoti naujas neteisėtas rinkas. Veikiančias nusikaltėlių grupuotes vis dažniau traukia nusikaltimai, kurie laikomi mažiau rizikingais, kaip antai sukčiavimas anglies dioksido kreditais bei mokėjimo kortelėmis ir įvairių prekių klastojimas.

Nors teroristai ir organizuotos nusikalstamos grupuotės siekia skirtingų tikslų, atrodo, kad jų veiklos ryšiai stiprėja. Teroristinė veikla vis dažniau finansuojama nusikalstamais būdais uždirbtais pinigais⁵. Teroristų grupuotės gali tiesiogiai dalyvauti organizuotuose nusikaltimuose arba būti susijusios su nusikaltėliais ir jų grupuotėmis tokiose srityse kaip prekyba ginklais ir narkotikais, prekyba žmonėmis, finansinis sukčiavimas, pinigų plovimas ir turto prievartavimas.

³ Žr. Tarybos išvadas dėl 2011–2013 m. ES prioritetų kovos su organizuotu nusikalstamumu srityje nustatymo; dok. Nr. 11050/11, JAI 396 COSI 46 ENFOPOL 184 CRIMORG 81 ENFOCUSTOM 52 PESC 718 RELEX 603. Taip pat žr. priedą.

⁴ Šią informaciją parengė Europolas, kuriam padėjo Eurojustas, FRONTEX, Komisija ir jos ECHO GD; be kita ko, buvo remiamasi strateginiais dokumentais – Europolo 2011 m. organizuoto nusikalstamumo grėsmių vertinimu (OCTA), 2011 m. terorizmo padėties ir tendencijų ataskaita (TE-SAT), FRONTEX 2011 m. metinė rizikos analize (ARA) bei 2011 m. metinė Vakarų Balkanų rizikos analize (WB ARA) – ir Eurojusto praktika, kaip nuodyta jo 2010 m. metinėje ataskaitoje.

⁵ Žr. Europolo 2011 m. ES terorizmo padėties ir tendencijų ataskaitą (TE-SAT).

Siekiant išspręsti ES vidaus saugumo problemas, tarpvalstybinis institucijų bendradarbiavimas yra būtinas. Tačiau turimos priemonės, skirtos dalytis informacija, visų pirma Švedijos iniciatyva⁶ ir Priumo sprendimai⁷, dar nėra visiškai įgyvendintos valstybėse narėse. Reikia stengtis labiau suderinti ir sustiprinti tarpvalstybinę teisėsaugos institucijų dalijimąsi informacija.

Europos piliečiams turime užtikrinti, kad veiksmingai ardant nusikaltėlių tinklus kartu būtų derinami tinkamo ir teisingo baudžiamojo persekiojimo procesai. Tačiau dar ne visos valstybės narės ratifikavo ir įgyvendino įvairias teismo ir teisėsaugos bendradarbiavimo priemones⁸. Be to, skirtingi valstybėse narėse taikomi reikalavimai dėl tarpvalstybinės paieškos ir arešto gali kliudyti koordinuoti skubius veiksmus keliose jurisdikcijose. Naudojant Europos tyrimo orderį būtų sustiprintas tarpusavio pripažinimo principas ir būtų galima įveikti esamas kliūtis, trukdančias gauti reikiamą informaciją ir įrodymus tarpvalstybinėse bylose.

Bendra ES išaldyto ir konfiskuoto turto vertė kol kas tesudaro mažą viso įvertinto nusikaltėlių organizacijų turto dalį. Reikia stengtis veiksmingiau sekti ir konfiskuoti nusikaltėlių turtą. Organizuotos nusikaltėlių grupuotės stengiasi reinvestuoti neteisėtai įgytas lėšas į teisėtą veiklą, todėl reikia priimti griežtesnes kovos su pinigų plovimu taisykles ir daugiau dėmesio teisėsaugos veikloje skirti kovai su nusikaltėlių pasirinktais būdais, kuriais jie patenka į teisėtą ekonomiką.

Komisija, siekdama pagerinti ES kovos su organizuotu nusikalstamumu priemones, 2011 m., be kita ko, priėmė kovos su korupcija priemonių rinkinį, taip pat pasiūlė priimti ES teisės aktą dėl keleivio duomenų įrašų rinkimo, taikomo keleiviams, oro transportu atvykstantiems į ES teritoriją ar iš jos išvykstantiems.

⁶ 2006 m. gruodžio 18 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2006/960/TVR.

⁷ Tarybos sprendimai 2008/615/TVR ir 2008/616/TVR (Priumo sprendimai).

⁸ Pavyzdžiui, 1972 m. Europos konvenciją dėl baudžiamojo proceso perdavimo ir 2000 m. Konvenciją dėl ES valstybių narių savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose.

Būsiami veiksmai 2012 m.

Komisija:

- priims nusikaltėlių turto konfiskavimo ir išieškojimo teisės aktų rinkinį;
- pateiks pasiūlymą reformuoti Europolą ir CEPOL, kartu įgyvendindama Europos mokymo programą;
- pateiks pasiūlymą reformuoti Eurojustą;
- sieks sudaryti du naujus susitarimus dėl keleivio duomenų įrašo (PNR) su JAV ir Kanada;
- stengsis, kad būtų priimtas jos pasiūlymas dėl direktyvos dėl keleivio duomenų įrašų rinkimo;
- pateiks komunikatą dėl Europos informacijos mainų modelio;
- parengs finansinių tyrimų strategiją;
- pateiks pasiūlymą priimti persvarstyta direktyvą dėl kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu ir
- parengs kovos su prekyba žmonėmis strategiją penkeriems metams.

Valstybės narės raginamos:

- įgyvendinti numatytus ES politikos ciklo veiksmus;
- didinti pastangas sukurti administracinę požiūrį, pagal kurį ne tik teisėsaugos, bet ir visos viešojo sektoriaus institucijos padėtų apsaugoti ekonomiką nuo nusikaltimų ir korupcijos;
- daryti pažangą steigiant veiksmingas turto susigrąžinimo tarnybas ir lengvinant informacijos bei geriausios patirties mainus;
- ratifikuoti ir įgyvendinti esamas teismo bei teisėsaugos bendradarbiavimo ir dalijimosi informacija priemonės, įskaitant Švedijos iniciatyvą, Duomenų saugojimo direktyvą ir Priumo sprendimus, taip pat konvencijas dėl baudžiamojo proceso perdavimo ir dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose, ir
- skubiai perkelti į nacionalinę teisę Direktyvą dėl prekybos žmonėmis.

2. Terorizmas ir radikalizmo skatinimas

Pradėjus dešimčiai metų po 2001 m. rugsėjo 11 d. įvykių, iš statistinių duomenų apie įtariamuosius terorizmu galima spręsti, kad islamo terorizmas tebekelia didžiausią grėsmę ES. Nepaisant to, šių metų liepos mėn. tragiški įvykiai Norvegijoje priminė, kad terorizmo grėsmė nėra susijusi tik su vienos krypties politinėmis ar religinėmis ideologijomis arba motyvais. Po Londone 2005 m. įvykdytų teroro aktų sukurtas pirmojo reagavimo tinklas (angl. *First Response Network*) pirmą kartą pradėjo veikti po išpuolio Norvegijoje; taip įsitikinta jo naudingumu.

Vis didesnę susirūpinimą kelia pačių ES piliečių terorizmas ir radikalėjimas. ES, siekdama kovoti su šiais reiškiniais, turi gerai suprasti tiek radikalizmo skatinimo procesą, tiek jame naudojamas technologijas. 2011 m. rugsėjo mėn. pradėjęs veikti ES informuotumo apie radikalizmo skatinimą tinklas turėtų padėti dalytis žiniomis, didinti informuotumą ir rasti naujų bei kūrybiškų sprendimų, siekiant kovoti su smurtiniu ekstremizmu. Komisija užtikrins, kad kovojant su smurtiniu ekstremizmu ES ir už jos ribų veiksmai būtų derinami su EIVT ir kovos su terorizmu koordinatoriumi.

Su asmenų radikalėjimu susijusios rizikos visiškai pašalinti neįmanoma. Todėl kovojant su terorizmu bus labai svarbu imtis iniciatyvos neleisti teroristams gauti lėšų ir medžiagų, taip pat didinti transporto saugumą. 2010 m. Komisija pasiūlė priimti krovinių vežimo oro transportu saugumo didinimo ES veiksmų planą, kuriame būtų nustatytos naujos taisyklės ir rizikingų krovinių atpažinimo kriterijai, ir šiuo metu baigia rengti ES aviacijos saugumo rizikos vertinimą. Be to, pagerinus keitimąsi informacija su Europolu ir Eurojustu, būtų lengviau užkirsti kelią teroristinei veiklai ir nubausti jos vykdytojus.

Būsiami veiksmai 2012 m.

Komisija:

- padedama Europos informuotumo apie radikalizmo skatinimą tinklo, surengs aukšto lygio konferenciją, skirtą kovai su smurtiniu ekstremizmu;
- parengs kelis pasiūlymus dėl teroristų naudojimosi internetu, kuriuose aptars kovos su radikalizmo skatinimu internete būdus;
- pasiūlys teisės aktą dėl turto įšaldymo kovojant su terorizmu ir susijusiomis veikomis;
- persvarstys Direktyvą dėl Europos ypatingos svarbos infrastruktūros objektų apsaugos;
- pateiks ES ChBRB veiksmų plano įgyvendinimo vidurio laikotarpio ataskaitą ir persvarstyta ES sprogmenų saugumo veiksmų planą, taip pat
- remdamasi diskusijomis su Taryba ir Europos Parlamentu pasiūlys galimybių sukurti ES teroristų finansavimo sekimo sistemą ir
- pasiūlys galimybes, kaip toliau stiprinti transporto saugumą, didžiausią dėmesį skirdama sausumos transporto klausimams.

Valstybės narės raginamos:

- įgyvendinti krovinių vežimo oro transportu saugumo veiksmų planą ir
- sustiprinti kovą su smurtiniu ekstremizmu.

3. Elektroniniai nusikaltimai ir kibernetinis saugumas

ES dėl pažangios interneto infrastruktūros, didelio naudotojų skaičiaus ir vis labiau internetu valdomos ekonomikos bei mokėjimo sistemų yra pagrindinis ekonominių nusikaltimų taikinytis. Dėl sparčios technologinės pažangos ir didėjančio technologijų sudėtingumo elektroniniai nusikaltimai nuolat tobulėja. Naujų technologijų raida, kaip antai nuotolinių kompiuterinių išteklių paslaugų (angl. *cloud computing*) plėtra ir mobiliojo ryšio prietaisų paplitimas, kelia naujas grėsmes vartotojams ir sunkina teisėsaugos institucijų darbą⁹. Dėl visuotinio interneto technologijų paplitimo ES taip pat neregėtai išsiplėtė rinkos, kuriose prekiaujama su vaikų išnaudojimu susijusia medžiaga ir vogta intelektine nuosavybe.

Internetas neturi ribų, tačiau persekiojimo už elektroninius nusikaltimus jurisdikciją vis dar riboja valstybių sienos. Valstybės narės turi suvienyti savo pastangas ES lygmeniu ir kartu kovoti su šio pobūdžio nusikalstamumu. Šiuo tikslu taip pat reikėtų plačiau naudotis ES agentūrų gebėjimais. Bendradarbiavimas su tarptautiniais partneriais taip pat sustiprins ES galimybes kovoti su elektroniniais nusikaltimais.

2011 m. padaryta pažanga rengiantis įkurti Europos kovos su elektroniniu nusikalstamumu centrą ir padėti valstybėms narėms steigti nacionalines ir (arba) vyriausybines kompiuterinių incidentų tyrimo tarnybas (CERT). ES ir JAV darbo grupė kibernetinio saugumo ir elektroninio nusikalstamumo klausimais pasiekė gerų darbo rezultatų įvairiose srityse, pradėdant bendradarbiavimą kovojant su vaikų pornografija ir baigiant bendromis kibernetinių atakų prevencijos pratybomis.

Būsiami veiksmai 2012 m.

Komisija:

- parengs visapusišką Europos interneto saugumo strategiją;
- imsis visų reikiamų priemonių, kad Europos kovos su elektroniniu nusikalstamumu centras būtų sukurtas iki 2013 m., ir
- remsis ES ir JAV darbo grupės kibernetinio saugumo ir elektroninio nusikalstamumo klausimais darbu ir užmegs bendradarbiavimą su kitais tarptautiniais partneriais.

Valstybės narės raginamos:

- įgyvendinti ES politikos ciklo veiksmus;
- toliau stengtis didinti nacionalinį informuotumą apie elektroninį nusikalstamumą, stiprinti mokymo šioje srityje gebėjimus ir steigti kompetencijos centrus;
- ratifikuoti Europos Tarybos konvenciją dėl elektroninių nusikaltimų¹⁰;
- įsteigti nacionalines ir (arba) vyriausybines kompiuterinių incidentų tyrimo tarnybas (CERT) ir sukurti veiksmingą tinklą;
- gerinti pranešimo apie elektroninius nusikaltimus sistemas.

⁹ Žr. Europolo 2011 m. interneto naudojimo organizuoto nusikalstamumo tikslams grėsmių vertinimą (iOCTA).

¹⁰ Konvencijos dar neratifikavo Austrija, Belgija, Čekija, Graikija, Airija, Liuksemburgas, Malta, Lenkija ir Švedija.

4. Sienu valdymas

Valstybės narės ir FRONTEX 2011 m. turėjo labiau stengtis įveikti sunkumus dėl intensyvesnio judėjimo per ES išorės sienas. Nuo operacijos „Hera“ pradžios 2006 m. FRONTEX pavyko sustabdyti neteisėtą migraciją maršrutu iš Vakarų Afrikos į Kanarų salas. Prie ES rytinių sienų vis dar vykdoma didelio masto kontrabanda. Tačiau šiais metais Komisija pasiūlė įvairių priemonių, kurių reikia imtis siekiant kovoti su šia problema¹¹. Viduržemio jūros siena ir sausumos siena su Turkija šiuo metu yra ir tikriausiai toliau bus dažniausio neteisėto ES sienų kirtimo vietos.

Po nesėkmingų įvykių Šiaurės Afrikoje per Viduržemio jūros sieną į ES pateko daugiau kaip 50 000 migrantų, dažnai padedami nusikaltėlių tinklų. FRONTEX savo 2011 m. vasario mėn. pradėta bendra operacija „Hermes“ prisidėjo prie patruliavimo šio maršruto teritorijoje. Taip pat dislokuotas FRONTEX skubios pasienio pagalbos būrys (RABIT), kuris pirmą kartą suteikė paramą sienų valdymui Graikijos sausumos pasienyje su Turkija, padėjo 75 % sumažinti neteisėto sienos kirtimo atvejų skaičių.

2011 m. sausio mėn. Komisija pristatė Europos sienų stebėjimo sistemos (EUROSUR) pagrindą. Bendradarbiaudama su šešiomis valstybėmis narėmis, FRONTEX pradėjo bandomąjį projektą prie išorės sausumos ir jūros sienų. Komisija juo remiasi rengdama teisės akto pasiūlymą dėl EUROSUR, kuris bus pateiktas 2011 m. gruodžio mėn., o sistema turėtų pradėti veikti 2013 m.

Valdant išorės sienas būtina ir didinti saugumą, ir lengvinti keliavimą. Komisija, atsižvelgdama į šiuos tikslus, 2011 m. pateikė pasiūlymus patobulinti Šengeno vertinimo ir stebėjimo sistemą ir ištirti galimybę sukurti atvykimo ir išvykimo sistemą bei registruotų keliautojų programą, kurias sukurti paragino Europos Vadovų Taryba.

Būsiami veiksmai 2012 m.

Komisija:

- pateiks pasiūlymų, remdamasi diskusijų dėl Pažangaus sienų valdymo (atvykimo ir išvykimo sistemos ir registruotų keliautojų programos) komunikato rezultatais, ir
- pasiūlys, kaip pagerinti pasienio kontrolės, kurią atlieka įvairios nacionalinės institucijos (policija, sienos apsaugos tarnybos ir muitinės), koordinavimą.

Valstybės narės raginamos:

- įgyvendinti numatytus ES politikos ciklo veiksmus;
- toliau stengtis padėti sukurti EUROSUR ir
- aktyviai dalyvauti dialoguose migracijos, judumo ir saugumo temomis su naujomis Šiaurės Afrikos ir Artimųjų Rytų valstybių vyriausybėmis.

¹¹ http://ec.europa.eu/anti_fraud/documents/Working-paper.pdf.

5. Krizių ir nelaimių valdymas

Pastaraisiais metais Europos piliečiai patyrė įvairių tiek gaivalinių, tiek žmogaus sukeltų nelaimių. Piktavališkų veiksmų, kaip antai teroro aktų ir kibernetinių atakų, taip pat tyčinio arba netyčinio ligų sukėlėjų ir patogenų paskleidimo grėsmė tebėra didelė. Atsižvelgdama į žemės drebėjimą Akviloje (Italija), krizę, kuri kilo pasklidus pelenu debesiui iš Islandijoje išsiveržusio ugnikalnio, ir šių metų liepos mėn. Norvegijoje įvykdytą teroristinį išpuolį, ES turi dar labiau stiprinti savo pajėgumą valdyti krizes ir nelaimes. Be to, įvykus Fukušimos elektrinės avarijai, paaiškėjo ne tik tai, kad pavieniai įvykiai gali sukelti grandininę reakciją (pirmiausia žemės drebėjimas, tada cunamis ir galiausiai branduolinė krizė), bet ir tai, kad tokių įvykių padariniai, pavyzdžiui, tarptautiniam transportui, muitinėms ir maisto saugai, yra jaučiami visame pasaulyje ir dėl jų būtina imtis sudėtingų rizikos valdymo sprendimų.

Dėl minėtų problemų sudėtingumo ir didelio masto būtina remtis visapusišku požiūriu vertinant riziką, rengiant prognozes, imantis prevencijos, pasirengimo ir padarinių mažinimo priemonių. Šiuo tikslu reikia sujungti įvairias ES ir valstybių narių politikos kryptis, priemones ir tarnybų darbą.

Dėl Europolo, FRONTEX, ES jungtinio situacijų centro (ES SITCEN) ir Europos Komisijos Stebėsenos ir informavimo centro veiklos ES gali naudotis tam tikrais informacijos rinkimo, analizės, grėsmės vertinimo ir reagavimo į nelaimes pajėgumais ir kompetencija įvairiose vidaus saugumo srityse. Tačiau vienas svarbiausių uždavinių artimiausiais metais bus laipsniškai pereiti prie nuoseklios rizikos valdymo politikos – susieti grėsmės ir rizikos vertinimą su politikos formavimu ir įgyvendinimu. 2011 m. žengti pirmieji žingsniai šio tikslo link.

Būsiami veiksmai 2012 m.

Komisija:

- padės toliau plėtoti ES grėsmės ir rizikos vertinimo politiką ir parengs pagrindinių gaivalinių ir žmogaus sukeltų pavojų, su kuriais ES gali susidurti ateityje, apžvalgą;
- toliau stiprins savo strateginio vertinimo gebėjimus, ypač sutelkdama įvairių institucijų (Europolo, FRONTEX ir ES SITCEN) turimas žinias vidaus saugumo srityje, ir
- kartu su vyriausioju įgaliotiniu užsienio reikalams ir saugumo politikai pateiks bendrą pasiūlymą dėl solidarumo sąlygos įgyvendinimo.

Valstybės narės raginamos:

- reguliariai atlikti grėsmės ir rizikos vertinimus ir
- remti pastangas stiprinti Europos gebėjimus reaguoti į nelaimes.

III. Išvada

Šioje ES vidaus saugumo ataskaitoje iškelti kai kurie klausimai, kuriuos turės toliau svarstyti Parlamentas, valstybės narės, Komisija ir plačioji visuomenė.

2010 m. lapkričio mėn. VSS įgyvendinimo komunikate aprašytos grėsmės 2011 m. nesumažėjo, todėl reikia toliau stengtis jas pašalinti imantis veiksmų ES vidaus saugumo srityje.

Daug pasiekta **kovoiant su organizuotu nusikalstamumu**, visų pirma pasiūlyti ES teisės aktas dėl keleivio duomenų įrašų rinkimo, taikomo keleiviams, oro transportu atvykstantiems į ES teritoriją ar iš jos išvykstantiems, ir kovos su korupcija teisės aktų rinkinys. Reikia labiau stengtis siekti teismo bei teisėsaugos bendradarbiavimo ir, kovoiant su sunkiais nusikaltimais, labiau remtis administraciniu požiūriu.

Kalbant apie **terorizmą ir radikalizmo skatinimą**, vienas svarbiausių pasiekimų yra Europos informuotumo apie radikalizmo skatinimą tinklo sukūrimas. Kitas svarbus žingsnis yra komunikato dėl ES terorizmo finansavimo sekimo sistemos (TFSS) priėmimas. Tačiau reikia labiau stengtis kurti teroristų turto išaldymo administracinių priemonių sistemą ir didinti sausumos transporto saugumą.

Kovoiant su **elektroniniais nusikaltimais** daroma didelė pažanga. Sėkmingai kuriamas Europos kovos su elektroniniu nusikalstamumu centras ir steigiamos kompiuterinių incidentų tyrimo tarnybos. Kelios valstybės narės turi kuo greičiau ratifikuoti Budapešto konvenciją.

Sienų valdymo srityje toliau kuriama EUROSUR sistema, tačiau būtina toliau diskutuoti dėl pažangaus sienų valdymo pasiūlymų ir labiau stengtis pagerinti agentūrų bendradarbiavimą nacionaliniu lygmeniu.

Su **križių ir nelaimių valdymu** susiję veiksmai taip pat įgyvendinami. 2011 m. buvo dirbama, pavyzdžiui, rizikos vertinimo srityje. Tačiau savo tikslą križių valdymo srityje pasieksime tik tada, jei tam skirsime daugiau pastangų. Itin svarbu, kad valstybės narės, Komisija ir EIVT visomis išgalėmis dirbtų ir tarpusavyje bendradarbiautų šioje srityje.

Atliktas svarbus darbas siekiant panaikinti atotrūkį tarp vidaus ir išorės saugumo. Pradėtos kelios iniciatyvos, kuriomis siekiama stiprinti bendradarbiavimą ir koordinavimą, įskaitant praktinį bendradarbiavimą kovoiant su terorizmu, tarpvalstybiniu nusikalstamumu ir neteisėta migracija Vakarų Balkanuose, Afrikos Kyšulyje ir Sahelyje. Be to, EIVT ir Komisija parengė bendrą dokumentą dėl bendros saugumo ir gynybos politikos (BSGP) ir laisvės, saugumo ir teisingumo (TVR) dalyvių ryšių stiprinimo, taip pat tirtos BSGP policijos misijų bendradarbiavimo su Europolu galimybės.

Galiausiai reikia pridurti, kad bet kokios strategijos sėkmė priklauso nuo jos gebėjimo duoti konkrečių rezultatų. Vidaus saugumo strategijos įgyvendinimo pradžia 2011 m. buvo daug žadanti, tačiau ši strategija bus įgyvendinama dar trejus metus ir reikės įdėti daug darbo, kad būtų užtikrintas Europos piliečių saugumas. Iki kitos metinės ataskaitos būtina padaryti pažangą pagal visus prioritetus, ypač kovoiant su sunkiais nusikaltimais ir organizuotu nusikalstamumu, taip pat mažinant kibernetinėje erdvėje didėjančius pavojus.

Priedas

Penkių VSS tikslų įgyvendinimas 2011 m.

Šiame priede pateikta naujausia informacija apie penkių Vidaus saugumo strategijos įgyvendinimo komunikate nustatytų prioritetų įgyvendinimą kartu su informacija apie pagrindinius 2011 m. rezultatus ir lentelę, kurioje parodyta numatytų kiekvienam iš tikslų siekti skirtų priemonių įgyvendinimo padėtis.

2010 m. priėmus VSS įgyvendinimo komunikatą Taryba taip pat patvirtino ES kovos su organizuotu nusikalstamumu 2011–2013 m. („Darnos“) politikos ciklą. Jį sudaro aštuoni prioritetai daugiausia kovos su sunkiais nusikaltimais, organizuotu nusikalstamumu bei elektroniniais nusikaltimais ir sienų valdymo stiprinimo srityse¹². Ši metodika yra svarbi pradedant VSS politiniais prioritetais ir strategija pagrįstą veiklą, duosiančią konkrečių kolektyvinių vidaus saugumo rezultatų.

1 tikslas. Išardyti tarptautinius nusikaltėlių tinklus

ES keleivio duomenų įrašai (PNR)

2011 m. vasario mėn. Komisija pasiūlė priimti ES teisės aktą dėl keleivio duomenų įrašų rinkimo, taikomo keleiviams, oro transportu atvykstantiems į ES teritoriją ar iš jos išvykstantiems. Šiuo pasiūlymu siekiama, kad valstybių narių kompetentingos institucijos analizuotų tokius duomenis ir būtų galima užkirsti kelią teroro aktams ir sunkiems nusikaltimams, juos nustatyti ir vykdyti baudžiamąjį persekiojimą. Pasiūlymą šiuo metu svarsto Europos Parlamentas ir Taryba; jis įtrauktas į bendrą PNR politiką, pagal kurią su trečiosiomis šalimis sudaromi susitarimai dėl keleivio duomenų įrašo (PNR). Pagal tokius susitarimus trečiųjų šalių teisėsaugos institucijos gali naudoti iš ES gautus PNR duomenis tam pačiam tikslui pasiekti. Šiuo metu vyksta pakartotinės derybos dėl su Kanada ir JAV sudarytų susitarimų, o 2011 m. rugsėjo mėn. pasirašytas naujas susitarimas su Australija.

¹² Aštuoni ES „Darnos“ politikos ciklo prioritetai:

1. Silpninti Vakarų Afrikoje įsikūrusių arba joje veikiančių organizuotų nusikalstamų grupuočių gebėjimus neteisėtai gabenti į ES ir jos viduje kokainą ir heroiną.
2. Mažinti Vakarų Balkanų kaip svarbiausios ES skirtų nelegalių prekių tranzito bei saugojimo zonos ir organizuotų nusikalstamų grupuočių, be kita ko, albanakalbių organizuotų nusikalstamų grupuočių, logistinio centro vaidmenį.
3. Silpninti organizuotų nusikalstamų grupuočių gebėjimus sudaryti palankesnes sąlygas neteisėtai imigracijai į ES, visų pirma per pietines, pietrytines ir rytines Europos sienas ir pirmiausia per Graikijos ir Turkijos sieną, ir Viduržemio jūros krizinėse teritorijose, kurios yra netoli Šiaurės Afrikos.
4. Sumažinti sintetinių narkotikų, įskaitant naujas psichoaktyvias medžiagas, gamybą ir platinimą ES.
5. Nutraukti neteisėtą nelegalių prekių, įskaitant kokainą, heroiną, kanapes, suklastotas prekes ir cigaretes, visų pirma konteineriais, gabenimą į ES.
6. Kovoti su visomis prekybos žmonėmis ir neteisėto žmonių įvežimo formomis nukreipiant kovą į organizuotas nusikalstamas grupuotes, vykdančias tokią nusikalstamą veiklą visų pirma ES pietiniuose, pietvakariniuose ir pietrytiniuose nusikalstamumo centruose.
7. Sumažinti mobilių (keliaujančių) organizuotų nusikalstamų grupuočių bendruosius gebėjimus įsitraukti į nusikalstamą veiklą.
8. Suintensyvinti kovą su elektroniniais nusikaltimais ir organizuotų nusikalstamų grupuočių nusikalstamu internetu naudojimu.

Nusikalstamumo prevencijos ir kovos su nusikalstamumu programos (ISEC) 2012 m. metinėje darbo programoje¹³ Komisija skyrė 25 mln. EUR PNR skyrių steigimui valstybėse narėse finansuoti.

Jungtinės tyrimų grupės

Komisija, siekdama remti jungtinių tyrimų grupių (angl. JIT) sudarymą, ypač kai tai reikia padaryti nedelsiant, ir praktiškai prisidėti prie kovos su tarpvalstybiniu nusikalstamumu, surengė antrą finansavimo etapą, per kurį 2,1 mln. EUR skyrė Eurojusto JIT projektui „Parama jungtinių tyrimų grupių aktyvesniam naudojimui“. Šiuo projektu remiamas naujų JIT sudarymas ir esamų JIT veikla, didinant jų galimybes ateityje gauti finansinę paramą. Per pirmuosius metus pagal dabartinį Eurojusto projektą suteikta parama 33 JIT, tiriančioms tokius nusikaltimus kaip neteisėta prekyba narkotikais, prekyba žmonėmis, neteisėta imigracija, su transporto priemonėmis susijusius nusikaltimus, elektroninius nusikaltimus ir finansinius nusikaltimus. Europolas taip pat padeda sudaryti JIT ir palengvina jų darbą savo savo sparčiu ir saugiu ryšių ir informacijos mainų tinklu, parama logistikos bei kriminalistikos srityse ir analitiniais gebėjimais.

1 pavyzdys.

Eurojustas, be kita ko, parėmė sėkmingai veikiančią Vokietijos ir Rumunijos jungtinę tyrimų grupę, tiriančią organizuotos nusikalstamos grupuotės, dalyvaujančios prekyboje žmonėmis, veiklą. Atliekant šį tyrimą 50 nusikaltimų vykdytojų buvo apkaltinti prekyba žmonėmis ir susijusiais nusikaltimais, iki šiol 6 nusikaltėliai buvo nuteisti, taip pat apklausti 148 liudininkai ir areštuota 860 000 EUR vertės grynujų pinigų ir turto. Pagal JIT finansavimo projektą Eurojustas padėjo padengti JIT narių kelionių ir apgyvendinimo išlaidas, todėl buvo galima tiesiogiai bendrauti ir įgyvendinti minėtus bendrus tyrimų veiksmus. Taip pat skirta finansinė parama tyrimo dokumentų vertimui.

2 pavyzdys.

Eurojusto koordinuojama daugiašalė JIT atliko lemiamą vaidmenį sėkmingai tiriant didelio masto prekybą iš Pietų Amerikos į Europą gabenamu kokainu ir vykdant baudžiamąjį persekiojimą. Iš pradžių JIT susitarimas buvo pasirašytas šešioms mėnesiams, bet vėliau kelis kartus pratęstas, todėl buvo nepertraukiamai dirbama ilgiau kaip dvejus metus. Tyrimų ir teisminės institucijos reguliariai dalyvavo JIT susitikimuose, kuriuose tarėsi dėl bendrų strategijų ir dalijosi informacija bei įrodymais, taip išvengdamos vėlavimo, kuris yra įprastas teikiant savitarpio teisminės pagalbos prašymus. X valstybės prokurorai ir teisėsaugos institucijos dalyvavo įtariamųjų apklausose Y valstybėje. Suteikus JIT vadovams įgaliojimus iš savo šalies vadovauti visai JIT, palengvintas skubus teisėsaugos ir teismo bendradarbiavimo priemonių įgyvendinimas įvairiose jurisdikcijose. Eurojustas koordinavo JIT darbą susitikimuose Hagoje, kuriuose aktyviai dalyvavo Europolas, teikdamas paramą savo

¹³ C(2011) 6306 galutinis; priimta 2011 m. rugsėjo 19 d.

analitiniais gebėjimais. JIT skirtomis Eurojusto lėšomis buvo iš dalies padengtos, pavyzdžiui, vertimo žodžiu, dokumentų vertimo, kelionių ir apgyvendinimo išlaidos. Eurojustas taip pat parūpino specialius prietaisus, kad JIT nariai galėtų saugiai bendrauti tarpusavyje. JIT padėjo visame pasaulyje suimti apie 30 svarbių įtariamųjų, sulaikyti daugiau kaip 1 000 kg kokaino ir areštuoti milijonų eurų vertės turto.

Siekiant didinti informuotumą, spręsti problemas ir suteikti galimybę specialistams dalytis geriausia patirtimi, nuo 2011 m. vasario mėn. Eurojuste veikia Jungtinių tyrimų grupių tinklo sekretoriatas¹⁴. Remiantis persvarstyto Eurojusto sprendimo nuostatomis, pagal kurias Bendrijos finansavimas JIT skiriamas su sąlyga, kad Eurojustas būtų pakviestas bendradarbiauti (9f straipsnis), ir valstybės narės privalo pranešti Eurojustui apie naujos JIT sudarymą (13 straipsnio 5 dalis), bus galima pateikti tikslesnę visų ES veikiančių JIT apžvalgą.

Kova su korupcija

Ilgą laiką buvo manoma, kad korupcija yra daugiausia valstybių problema. Tačiau ilgainiui paaiškėjo, kad ji taip pat daro tarpvalstybinį poveikį ir su ja neįmanoma sėkmingai kovoti pavieniui. Tarpvalstybinės organizuotos nusikaltėlių grupuotės dažnai naudojasi kyšininkavimu, kad lengviau įsiskverbtų į teisinę sistemą. Daugeliu atvejų yra priimti reikiami įstatymai ir veikia institucijos, įgaliotos kovoti su korupcija, bet kovos su korupcija politika visoje ES įgyvendinama nevienodai sėkmingai. Stokholmo programoje Komisija raginama nustatyti rodiklius, pagal kuriuos būtų galima vertinti valstybių narių pastangas kovoti su korupcija.

2011 m. birželio mėn. Komisija priėmė kovos su korupcija priemonių rinkinį, kuriame, siekiant reguliariai vertinti valstybių narių pastangas kovoti su korupcija, nustatyta ES ataskaitų teikimo tvarka („ES kovos su korupcija ataskaita“). ES kovos su korupcija ataskaitoje bus vertinami valstybių narių pasiekimai, nesėkmės ir silpnosios vietos; taip bus siekiama stiprinti politinę valią iš tikrųjų įtvirtinti požiūrį, pagal kurį korupcija būtų visiškai netoleruojama, skatinti tarpusavio mokymąsi ir palengvinti geriausios patirties mainus. Šias ataskaitas Komisija nuo 2013 m. skelbs kas dvejus metus. Jose bus aptariami bendrieji klausimai, nustatomos ES tendencijos, teikiamos padėties konkrečiose valstybėse analizės ir rekomendacijos.

Į kovos su korupcija priemonių rinkinį įtrauktoje Komisijos ataskaitoje dėl Europos Sąjungos dalyvavimo Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupės (GRECO) veikloje nagrinėjami įvairūs galimi ES ir GRECO bendradarbiavimo stiprinimo būdai; ataskaitoje padaryta išvada, kad ES narystė GRECO yra tinkamiausias būdas Stokholmo programos tikslams pasiekti. Remdamasi šiomis išvadomis, Komisija paprašys Tarybos leidimo pradėti derybas dėl dalyvavimo GRECO veikloje. Taip tarp GRECO vertinimo sistemos ir ES kovos su korupcija ataskaitos atsirastų naudingų sąveikų ir būtų užtikrintas nuoseklus europinis požiūris į kovą su korupcija.

¹⁴ 2002 m. vasario 28 d. Tarybos sprendimas 2002/187/TVR, įkuriantis Eurojustą siekiant sustiprinti kovą su sunkiais nusikaltimais, su pakeitimais, padarytais Tarybos sprendimu 2003/659/TVR ir 2008 m. gruodžio 16 d. Tarybos sprendimu 2009/426/TVR dėl Eurojusto stiprinimo.

„Transparency International“, gavusi finansinę paramą pagal programą „Nusikalstamumo prevencija ir kova su nusikalstamumu“ (ISEC), visoje Europos Sąjungoje atliko lyginamąjį tyrimą, siekdama įvertinti senaties terminų reikšmę kovojant su korupcija (projektas užbaigtas 2011 m. kovo mėn.). Atliekant šį tyrimą, siekiant nustatyti senaties terminų taikymo trūkumus ir geriausių patirtį, išanalizuota padėtis 27 ES valstybėse narėse (atlikta išsami 11 valstybių narių padėties analizė ir kitų 16 valstybių narių bendro pobūdžio apžvalga). „Transparency International“, remdamasi šio tyrimo rezultatais, paragins prireikus remtis nustatyta geriausia patirtimi¹⁵.

Nusikaltėlių turto konfiskavimas ir susigrąžinimas

Komisija, siekdama, kad nusikaltėlių turtas būtų susigrąžintas, pasiūlys priimti teisės aktus¹⁶, kuriais būtų sustiprinta ES teisinė sistema¹⁷, taikoma nusikaltėlių turto konfiskavimui ir susigrąžinimui Europos Sąjungoje, ir sustiprintas su sunkiais nusikaltimais susijusio turto išaldymo ir konfiskavimo abipusis pripažinimas.

ES, remdamasi ISEC, padeda valstybėms narėms steigti ir stiprinti turto susigrąžinimo tarnybas. Pavyzdžiui, 2010 m. pagal vieną ISEC projektą buvo įsteigta Vengrijos turto susigrąžinimo tarnyba, taip pat, remiantis kitų valstybių narių geriausia patirtimi, sukurti nauji darbo metodai¹⁸. Šis ir kiti šiuo metu įgyvendinami projektai, kuriais siekiama skatinti turto susigrąžinimo tarnybas (pvz., CEART, FENIX) dalytis geriausia patirtimi, reguliariai pristatomi specialistams ES turto susigrąžinimo tarnybų forumo (angl. EU ARO Platform) susitikimuose.

¹⁵ *Countdown to Impunity: Corruption-related Statutes of Limitation in the European Union (EU)*, JLS/2008/ISEC/100.

¹⁶ Numatyta priimti 2012 m.

¹⁷ Pamatiniai sprendimai 2001/500/TVR dėl pinigų plovimo ir konfiskavimo, 2005/212/TVR dėl išplėsto konfiskavimo, 2003/577/TVR ir 2006/783/TVR atitinkamai dėl turto išaldymo ir nutarimų konfiskuoti tarpusavio pripažinimo.

¹⁸ *Development of investigation methods and techniques in the field of asset recovery*, JLS/2008/ISEC/FPA/C1/018.

Pažangos ataskaita. Visų VSS tikslų ir veiksmų apžvalginė lentelė

1 TIKSLAS. Išardyti tarptautinius nusikaltėlių tinklus			
	1 veiksmas. Nustatyti ir išardyti nusikaltėlių tinklus	2 veiksmas. Apsaugoti ekonomiką nuo nusikaltėlių įsiskverbimo	3 veiksmas. Konfiskuoti nusikaltėlių turtą
2011	<p>Pasiūlymas dėl ES keleivio duomenų įrašų naudojimo</p>	<p>Valstybių narių kovos su korupcija pastangų stebėjimo ir rėmimo pasiūlymas</p> <p>Nacionalinių informacinių punktų tinklo sukūrimas vyriausybėms ir reguliavimo įstaigoms remiantis administraciniu požiūriu</p>	<p>Komisijos direktyvos dėl nusikaltėlių turto konfiskavimo ir susigrąžinimo ir reglamento dėl tarpusavio pripažinimo principo taikymo turto išaldymui ir nutarimams konfiskuoti pasiūlymas (-ai)</p>
2012	<p>Bankų sąskaitų registrų naudojimo atsekant nusikaltėlių lėšų judėjimą gairės</p> <p>ES finansinių tyrimų strategija: integruoto požiūrio laikymasis siekiant užkirsti kelią šiuolaikinių nusikalstamumo grėsmių skverbimuisi į teisėtą ekonomiką, nustatyti tokio skverbimosi atvejus ir juos pašalinti</p>		
2013	<p>Galima ES kovos su pinigų plovimu teisės aktų peržiūra, siekiant nustatyti įmonių ir patikos fondų savininkus</p>		<p>Turto susigrąžinimo tarnybų veiklos rezultatų vertinimo bendri rodikliai ir gairės, kaip užkirsti kelią nusikalstamoms grupuotėms atgauti konfiskuotą turtą</p>
2014	<p>Sutartinės spalvos: Žalia: 2011 m. užbaigti (numatomi užbaigti) veiksmai Geltona: tęsiami veiksmai Raudona: nepradėti veiksmai</p>		<p>Veiksmingų turto susigrąžinimo tarnybų įsteigimas ir reikiama turto valdymo sistema</p>

Dažnesnis rėmimas nedelsiant suburiama jungtinių tyrimų grupių darbu

Intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimo ir kovos su prekyba padirbiais produktais internete veiksmai

2 tikslas. Užkirsti kelią terorizmui ir išspręsti radikalizmo skatinimo ir verbavimo problema

ES informuotumo apie radikalizmo skatinimą tinklas

Komisija, bendradarbiaudama su Regionų komitetu, sukūrė Europos informuotumo apie radikalizmo skatinimą tinklą (angl. RAN). RAN tinklo veiklos pradžia 2011 m. rugsėjo 9 d. paskelbė Komisijos narė Cecilia Malmström. RAN yra bendras visą ES apimantis kovos su smurtiniu ekstremizmu specialistų tinklas, kuriame dalyvauja politikos formuotojai, teisėsaugos ir saugumo pareigūnai, vietos valdžios institucijos, akademinė sluosnių atstovai, vietos ekspertai ir pilietinės visuomenės organizacijos, įskaitant nukentėjusių grupes. Svarbiausi šio tinklo tikslai yra kaupti patirtį, žinias bei gerą praktiką ir visų pirma:

- RAN tinklo nariams sudaryti sąlygas palaikyti ryšius ir bendradarbiauti tinkle, siekiant didinti informuotumą apie radikalizmo skatinimą, gerinti komunikacijos būdus ir taip kovoti su teroristų agitacija;
- nustatyti, išbandyti, įvertinti ir palyginti kovos su smurtiniu ekstremizmu principus ir įgytą patirtį ir
- informuoti politikos formuotojus ES ir valstybių narių lygmeniu, taip pat tarpininkauti palaikant Komisijos ir vietos specialistų ryšius.

Komisija pagal ISEC rėmė pilietinės visuomenės ir viešųjų organizacijų, kurios teikia informaciją apie teroristų propagandą, įskaitant propagandą internete, ją aiškina ir su ja kovoja, veiklą.

Komisija, siekdama stiprinti operatyvinį bendradarbiavimą kovojant su teroristine veikla internete, finansavo kelis projektus, kaip antai Vokietijos vadovaujamą daugiašalį islamo ekstremistų veiklos internete Europoje apžvalgos projektą („Exploring the Islamist extremist Web of Europe“), kurio metu buvo tiriamas teroristinis turinys, skirtas jauniems europiečiams.

Be to, iš ISEC lėšų buvo finansuojamas viešojo ir privačiojo sektorių dialogas siekiant parengti neprivalomą Europos elgesio kodeksą, kuriame būtų nustatyta teisėsaugos institucijų bendradarbiavimo su privačiuoju sektoriumi, įskaitant interneto paslaugų teikėjus, tinklų operatorius ir skundų telefono linijas, geroji patirtis.

Galiausiai Komisija taip pat naudojo ISEC lėšas politikos formuotojams remti ir ES teisėsaugos institucijų gebėjimams stiprinti. Šiuo tikslu atlikti keli tyrimai: vienas iš jų skirtas metodikoms ir techninėms priemonėms, kuriomis galima veiksmingai aptikti smurtą skatinantį turinį internete ir nustatyti jo kūrėjus. Šis tyrimas, kurį tikimasi užbaigti iki 2011 m. pabaigos, padės ištirti ir baudžiamojon atsakomybėn patraukti už neteisėtos medžiagos skelbimą atsakingus asmenis.

Finansinių pranešimų duomenų rinkimas ir analizė (ES terorizmo finansavimo sekimo sistema)

ES su Jungtinėmis Valstijomis pasirašė susitarimą dėl terorizmo finansavimo sekimo programos (JAV TFSP), kuriame nustatyta ES finansinių pranešimų duomenų perdavimo iš ES į JAV, siekiant kovoti su terorizmu, teisinė sistema. Per 2011 m. kovo mėn. peržiūrą buvo įsitikinta šio susitarimo veiksmingumu kovojant su terorizmu. 2011 m. liepos mėn. taip pat priimtas komunikatas dėl ES terorizmo finansavimo sekimo sistemos (TFSS), kuriame aprašyti pagrindiniai galimi tokios sistemos sukūrimo būdai ir nustatyti svarbiausi klausimai, kuriuos reikia išspręsti prieš pateikiant oficialų pasiūlymą sukurti tokią sistemą. Šiuo komunikatu siekiama paskatinti diskusiją su Europos Parlamentu ir Taryba, ir Komisija pateiks pasiūlymą dėl įstatymo galią turinčio akto tik tada, kai bus žinomi šios diskusijos rezultatai.

Transporto saugumas

Jūrų ir aviacijos sektorių pavyzdys jau įrodė, kad tinkami ryšių ir koordinavimo mechanizmai, taip pat bendros saugumo taisyklės gali suteikti papildomos naudos ES lygiu, atsižvelgiant į tarpvalstybinį transporto pramonės pobūdį. Būsimame Komisijos komunikate dėl transporto saugumo daugiausia dėmesio bus skiriama atitinkamo ES požiūrio į sausumos transporto saugumą kūrimui. Be to, bus atsižvelgta į poreikį užtikrinti tinkamas transporto sistemas – prevencines priemones, nenumatytų atvejų planavimą, jeigu įvyktų saugumo incidentas, atkūrimo planus, mokymą ir pan. Daugiausia dėmesio bus skiriama ne transporto saugumo reikalavimams, o su saugumu susijusių pasekmių numatymui.

Siekiant supaprastinti šios srities politikos plėtotę, 2012 m. bus įsteigta Sausumos transporto saugumo patariamoji grupė. Pirmiausia ji svarstys tokius klausimus kaip būtinybė nustatyti visos ES lygiu taikomus greitųjų geležinkelių sistemos saugumo standartus.

Pažangos ataskaita. Visų VSS tikslų ir veiksmų apžvalginė lentelė

2 TIKSLAS. Užkirsti kelią terorizmui ir išspręsti radikalizmo skatinimo ir verbavimo problemą			
	1 veiksmas. Įgalioti bendruomenes užkirsti kelią radikalizmo skatinimui ir verbavimui	2 veiksmas. Neleisti teroristams gauti lėšų, medžiagų ir sekti jų sandorius	3 veiksmas. Transporto saugumas
2011	<p>Sukurti ES informuotumo apie radikalizmo skatinimą tinklą su interneto forumu ir ES lygmeniu organizuojamomis konferencijomis. Remti pilietinės visuomenės pastangas atskleisti ir išaiškinti žiaurią ekstremistinę propagandą ir kovoti su ja</p>	<p>Teroristų turto iššaldymo sistema</p> <p>Finansinių pranešimų duomenų ES rinkimo ir analizės politika</p>	<p>Komunikatas dėl transporto saugumo politikos</p>
2012	<p>Ministrų konferencija radikalizmo skatinimo ir verbavimo prevencijos tema</p>		
2013	<p>Radikalizmo skatinimo prevencijos, kovos su verbavimu ir atitraukimo nuo šios veiklos ir reabilitavimo vadovas</p>		
2014	<p>Sutartinės spalvos: <u>Zalia:</u> 2011 m. užbaigti (numatomi užbaigti) veiksmai <u>Geltona:</u> tęsimi veiksmai <u>Raudona:</u> nepradėti veiksmai</p>		

3 tikslas. Padidinti piliečių ir įmonių saugumą elektroninėje erdvėje

Europos kovos su elektroniniu nusikalstamumu centras

Komisija užsakė parengti galimybių studiją, siekdama atsakyti į klausimus, kur ir kaip reikėtų įsteigti Europos kovos su elektroniniu nusikalstamumu centrą (angl. ECC), kuris, kaip numatoma, ateityje bus pagrindinis visos Europos kovos su elektroniniu nusikalstamumu centras. Šios 2011 m. gegužės mėn. pradėtos studijos pirmieji rezultatai bus gauti iki šių metų pabaigos, o galutiniai rezultatai ir rekomendacijos – 2012 m. pradžioje. Laukdamas rekomendacijų, kurios bus pateiktos užbaigus šią studiją, Europolas 2011 m. birželio mėn. nusprendė persikirstyti savo kovos su elektroniniais nusikaltimais gebėjimus ir skyrė išteklių kovai su sparčiai augančiu šios rūšies nusikalstamumu.

ISEC lėšomis finansuojami įvairūs teisėsaugos institucijų mokymo tirti elektroninius nusikaltimus projektai. Pavyzdžiui, pagal 2011 m. pradžioje užbaigtą ISEC projektą buvo sukurti ir surengti mokymo kursai interneto ir kriminalistinių tyrimų temomis. Per šiuos kursus buvo mokomi įvairių teisėsaugos tarnybų, taip pat Europos ir tarptautinių organizacijų darbuotojai, ypač daug dėmesio buvo skiriama glaudesniajam bendradarbiavimui su privačiuoju sektoriumi. Projekte dalyvavo partneriai iš visų ES valstybių narių ir Europolas¹⁹.

Nacionaliniu lygmeniu Komisija skyrė finansinę paramą nacionaliniam informuotumui apie elektroninį nusikalstamumą didinti ir mokymų šioje srityje gebėjimams stiprinti, įskaitant kompetencijos centrų steigimą. 2011 m. pradėjo veikti keturi tokie centrai: 2CENTRE (Prancūzijoje ir Airijoje), B-CCENTRE (Belgijoje) ir 2CENTRE EST (Estijoje).

Kompiuterinių incidentų tyrimo tarnybos (CERT)

2011 m. kovo mėn. Komisija priėmė Komunikatą dėl ypatingos svarbos informacinės infrastruktūros apsaugos²⁰, kuriame įvertino 2009 m. ypatingos svarbos informacinės infrastruktūros apsaugos veiksmų plano²¹ įgyvendinimą ir aprašė būsimus Europos ir tarptautinius veiksmus. 2011 m. gegužės mėn. Telekomunikacijų taryba priėmė išvadas šiuo klausimu. Nustatytos kelios sritys, kuriose reikia labiau stengtis stiprinti nacionalinius kibernetinio saugumo gebėjimus; visų pirma tai yra nacionalinių (vyriausybinių) CERT steigimas ir veiksmingo nacionalinių (vyriausybinių) CERT tinklo sukūrimas Europoje iki 2012 m.; nacionalinių su kibernetiniais incidentais susijusių nenumatytų atvejų planų ir Europos su kibernetiniais incidentais susijusių nenumatytų atvejų plano parengimas; taip pat kibernetiniams incidentams skirtų reguliarių nacionalinių ir visos Europos pratybų organizavimas. ES institucijos, siekdamos įsteigti savo CERT, 2011 m. birželio 1 d. sudarė

¹⁹ Pavadinimas ir nuoroda: *Cybercrime Investigation — Developing and disseminating an accredited international training programme for the future* („Elektroninių nusikaltimų tyrimas. Būsimos akredituotos tarptautinės mokymo programos rengimas ir platinimas“), JLS/2008/ISEC/FP/C4-077.

²⁰ COM(2011) 163, Komisijos komunikatas dėl ypatingos svarbos informacinės infrastruktūros apsaugos „Visuotinio kibernetinio saugumo užtikrinimas. Laimėjimai ir tolesni veiksmai“.

²¹ COM(2009) 149, Komisijos komunikatas dėl ypatingos svarbos informacinės infrastruktūros apsaugos „Europos apsauga nuo didelio masto kibernetinių antpuolių ir veiklos sutrukdyimo – geresnė parengtis, didesnis saugumas ir atsparumas“.

CERT išankstinės veiklos grupę (angl. *CERT Pre-configuration team*). Jos veikla bus įvertinta per 12 mėnesių ir tada bus priimtas sprendimas dėl ES institucijų CERT įsteigimo.

ES ir JAV darbo grupė kibernetinio saugumo ir elektroninio nusikalstamumo klausimais

Komisija, vykdydama minėtus konkrečius veiksmus, taip pat toliau palaikė glaudžią strateginę partnerystę bendroje ES ir JAV darbo grupėje kibernetinio saugumo ir elektroninio nusikalstamumo klausimais, siekdama apsaugoti svarbiausius interneto išteklius nuo piktnaudžiavimo ir užkirsti kelią vaikų seksualiniam išnaudojimui internete bei patraukti baudžiamojon atsakomybėn tuo užsiimančius asmenis.

Elgesys internete

Kartu su Europos išorės veikslių tarnyba Komisija siekia nustatyti Europos poziciją dėl naujų iniciatyvų dėl rekomenduojamo elgesio internete ir dėl galimybės trečiosioms šalims, remiantis Budapešto konvencijos dėl elektroninio nusikalstamumo nuostatomis, parengti kovai su elektroniniu nusikalstamumu skirtus teisės aktus, stiprinti tyrimų gebėjimus ir didinti tinklų atsparumą.

Pažangos ataskaita. Visų VSS tikslų ir veiksmų apžvalginė lentelė

3 TIKSLAS. Padidinti piliečių ir įmonių saugumą elektroninėje erdvėje			
	1 veiksmas. Stiprinti teisėsaugos ir teismų gebėjimus	2 veiksmas. Bendradarbiauti su pramone siekiant suteikti teises piliečiams ir juos apsaugoti	3 veiksmas. Pagerinti gebėjimus kovoti su kibernetinėmis atakomis
2011	<p>Europos kovos su elektroniniu nusikalstamumu centro galimybių studija</p>	<p>Bendradarbiavimo sprendžiant neteisėto interneto turinio problemą gairės</p>	
2012			<p>Kompiuterinių incidentų tyrimo tarnybų (CERT) tinklo kiekvienoje valstybėje narėje ir vienos tarnybos visoms ES institucijoms sukūrimas, reguliarus nacionalinių nepaprastosios padėties planų ir reagavimo bei atkūrimo pratybų rengimas</p>
2013	<p>ES kovos su elektroniniu nusikalstamumu centro sukūrimas</p> <p>Elektroninių nusikaltimų tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo už juos gebėjimų kūrimas</p>		<p>Europos informacijos mainų ir išpėjimo sistemos (EISAS) sukūrimas</p>
2014	<p>Sutartinės spalvos: Žalia: 2011 m. užbaigti (numatomi užbaigti) veiksmai Geltona: tęsiami veiksmai Raudona: nepradėti veiksmai</p>		

Pranešimų apie elektroninius nusikaltimus sistemos sukūrimas ir gairės piliečiams dėl elektroninio saugumo ir elektroninio nusikalstamumo

4 tikslas. Valdant sienas stiprinti sauguma

EUROSUR kūrimas

Toliau kuriant ir įgyvendinant EUROSUR per 2011 m. padaryta didelė pažanga. 2011 m. sausio mėn. Komisija pristatė EUROSUR techninę ir veiklos sistemą ir nustatė, kokių veiksmų reikia imtis, kad EUROSUR pradėtų veikti iki 2013 m.²² Atitinkamai 16 iš 18 ES pietinio jūrų ir rytinio sausumos pasienio valstybių narių 2011 m. įkūrė nacionalinius koordinavimo centrus. Tuo pačiu metu FRONTEX kuria EUROSUR tinklą, kuriame nacionaliniai koordinavimo centrai ir FRONTEX galės saugiai tarpusavyje dalytis informacija. Po sėkmingų FRONTEX su Lenkijos nacionaliniu koordinavimo centru šią vasarą atliktų bandymų FRONTEX iki 2011 m. lapkričio mėn. į EUROSUR tinklą įtrauks dar penkias valstybes nares. Šiuo metu Komisija baigia rengti pasiūlymą dėl įstatymo galia turinčio akto dėl EUROSUR, kuris bus pateiktas Tarybai 2011 m. gruodžio viduryje.

Kelios pietinės valstybės narės, atsižvelgdamos į EUROSUR ir glaudžiai bendradarbiaudamos su COSI, pradėjo rengtis sukurti regioninį tinklą „SEAHORSE Mediterraneo“ su kai kuriomis kaimyninėmis Afrikos valstybėmis. Tuo pačiu metu FRONTEX, Europos jūrų saugumo agentūra (EMSA) ir Europos Sąjungos Palydovų centras (EUSC) kartu parengė veiklos koncepciją, pagal kurią būtų bendrai naudojami palydovai, laivų pranešimų sistemos ir kitos stebėjimo priemonės. Pasirinktas šio numatomo agentūrų bendradarbiavimo priemonės FRONTEX, EMSA, Europolas ir CeCLAD-M²³ 2011 m. išbandė Viduržemio jūros vakarų regione per FRONTEX bendrą operaciją „Indalo“. Galiausiai taip pat padaryta pažanga toliau plėtojant ES jūrų sričiai skirtą bendrą dalijimosi informacija aplinką (BDIA).

Vizų informacinės sistemos (VIS) kūrimas

Baigiant kurti VIS per 2011 m. padaryta didelė pažanga. Atlikti centrinės VIS paskutinių dviejų etapų bandymai, kuriuose dalyvavo valstybės narės. 2011 m. antrąjį ketvirtį sėkmingai užbaigti vadinamieji operacinės sistemos bandymai, o trečiąjį ketvirtį – parengtiniai sistemos priėmimo bandymai. Užbaigus šiuos visapusiškus bandymus ir gavus visų VIS dalyvaujančių valstybių narių pranešimus apie parengtį, 2011 m. spalio 11 d. VIS pradėjo veikti pirmame sistemos diegimo regione (Šiaurės Afrikoje). Artimiausiais mėnesiais ir metais sistema bus laipsniškai diegiama ir kituose regionuose. Valdyti VIS operacijas bus pavesta C-SIS – institucijai, atsakingai už SIS 1 operacijų valdymą.

²² Komisijos tarnybų darbinis dokumentas dėl EUROSUR techninės ir veiklos sistemos nustatymo ir dėl EUROSUR kūrimo veiksmų, SEC(2011) 145 galutinis, 2011 1 28. Taip pat žr. COM(2008) 68 galutinį, 2008 2 13, ir SEC(2009) 1265 galutinį, 2009 9 24.

²³ *Centre de Coordination pour la lutte antidrogue en Méditerranée.*

Bendras prekių judėjimo per sienas rizikos valdymas

2011 m. sausio 1 d. visoje ES užbaigtas Bendrijos muitinės kodekso su saugumu susijusio pakeitimo ir Bendrosios muitinių rizikos valdymo sistemos (angl. CRMF) įgyvendinimas, įskaitant sistemingą išankstinių įvežimo ir išvežimo prekybos deklaracijų teikimą elektroninėmis priemonėmis, elektroninę rizikos analizę ES muitinės tarnybose, keitimąsi pranešimais Bendrojoje muitinių rizikos valdymo sistemoje (CRMS) ir įgaliotojo ekonominių operacijų vykdytojo (angl. AEO) programoje. Užbaigus šį įgyvendinimą, galima pradėti rizikos analizės ir tikslinio rizikos šalinimo pajėgumų didinimo iniciatyvas.

Pažangos ataskaita. Visų VSS tikslų ir veiksmų apžvalginė lentelė

4 TIKSLAS. Valdant sienas stiprinti saugumą				
	1 veiksmas. Išnaudoti visas EUROSUR galimybes	2 veiksmas. Didinti FRONTEX vaidmenį prie išorės sienų	3 veiksmas. Bendras prekių judėjimo per išorės sienas rizikos valdymas	4 veiksmas. Gerinti agentūrų bendradarbiavimą nacionaliniu lygmeniu
2011	<p>Pasiūlymas sukurti EUROSUR</p> <p>Bandomasis operatyvinės veiklos projektas prie ES pietinės arba pietvakarinės sienos</p>	<p>Remiantis bendromis operacijomis parengtos bendros prekybos žmonėmis, neteisėto žmonių įvežimo ir neteisėtų prekių kontrabandos ataskaitos</p>	<p>Rizikos analizės ir tikslinio rizikos šalinimo pajėgumų didinimo iniciatyvos</p>	<p>Bendros rizikos analizės parengimas, įtraukiant policiją, sienos apsaugos tarnybas ir muitinę, siekiant prie išorės sienų nustatyti karštuosius taškus</p>
2012				<p>Pasiūlymai pagerinti pasienio kontrolės, kurią atlieka įvairios institucijos, koordinavimą</p>
2013				
2014	<p>Sutartinės spalvos: Žalia: 2011 m. užbaigti (numatomi užbaigti) veiksmai Geltona: tęsiami veiksmai Raudona: nepradėti veiksmai</p>			<p>Agentūrų bendradarbiavimo minimalių standartų ir geriausios patirties parengimas</p>

5 tikslas. Didinti Europos gebėjimą įveikti krizes ir nelaimės

Solidarumo sąlygos įgyvendinimas

Įgyvendindama solidarumo sąlygą ES siekia aiškiai išreikšti Lisabonos sutartyje (222 str.) nustatytą solidarumo principą. Jau pradėta dirbti siekiant įgyvendinti šią sąlygą.

Nelaimių valdymui skirtos rizikos vertinimo ir nustatymo gairės. Nacionaliniai požiūriai į rizikos valdymą

Komisija, siekdama sukurti planuojamą darnią rizikos valdymo politiką, pagal kurią grėsmės ir rizikos vertinimas būtų susietas su sprendimų priėmimu, kartu su valstybėmis narėmis parengė nelaimių valdymui skirtas ES rizikos vertinimo ir nustatymo gaires²⁴, kurios pagrįstos įvairių rūšių pavojus ir riziką apimančiu požiūriu, iš esmės taikytinu visoms gaivalinėms ir žmogaus sukeltoms nelaimėms, įskaitant teroristinių išpuolių padarinius. Iki 2011 m. pabaigos kiekviena valstybė narė turėtų parengti nacionalinį rizikos valdymo, įskaitant rizikos analizę, metodą.

Grėsmės sveikatai

Europos Komisija, siekdama, kad piliečiai būtų geriau apsaugoti nuo didelių tarpvalstybinių grėsmių sveikatai, rengia iniciatyvą dėl sveikatos saugumo Europos Sąjungoje. Užkrečiamųjų ligų keliamos grėsmės prevencijai ir kontrolei ES lygmeniu skirti 1998 m. priimti teisės aktai, kuriais remiantis vykdoma epidemiologinė priežiūra ir koordinuojami reagavimo veiksmai. Ši sistema, kurios veiksmingumu įsitikinta, taikoma jau daugiau kaip dešimtmetį, tačiau nėra atitinkamų teisės aktų, skirtų grėsmėms sveikatai dėl cheminių veiksnių, biologinių veiksnių, kurie nėra užkrečiamosios ligos, ar aplinkos veiksnių. Taigi šios iniciatyvos tikslas yra apsvaistinti galimybę ir poreikį užtikrinti, kad visų rūšių grėsmėms visuomenės sveikatai būtų taikomos priemonės, panašios į tas, kurios taikomos užkrečiamųjų ligų keliamai grėsmei. Poveikio vertinimo procese Komisija pradėjo konsultacijas su suinteresuotosiomis šalimis, per kurias kreipėsi į valstybių narių visuomenės sveikatos specialistus. Šių konsultacijų rezultatais bus remiamasi rengiant teisėkūros iniciatyvą, kuri bus pateikta iki 2011 m. pabaigos²⁵.

Įslaptintos informacijos apsauga

ES turėtų sukurti integruotą požiūrį, grindžiamą bendru įvykusių krizių supratimu. Tam tikros ES agentūros yra pagrindinės šio proceso dalyvės ir galimybė tinkamu lygmeniu dalytis įslaptinta informacija yra būtina sąlyga, siekiant geriau dalytis informacija, o prireikus – rengti bendras ES grėsmės ir rizikos vertinimo ataskaitas. Veiksmingam ES institucijų, įstaigų ir agentūrų veiklos koordinavimui reikia darnios bendros įslaptintos informacijos apsaugos sistemos. Komisija rengiasi sukurti darnią bendrą dalijimosi įslaptinta informacija su ES agentūromis sistemą, kurioje bus užtikrinta įslaptintos informacijos apsauga, lygiavertė apsaugai kitose ES institucijose ir valstybėse narėse.

²⁴ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas dėl nelaimių valdymui skirtų rizikos vertinimo ir nustatymo gairių, SEC(2010) 1626 galutinis, 2010 12 21.

²⁵ Numatyta priimti 2011 m. gruodžio 7 d.

Europos reagavimo į nelaimes pajėgumai

Komisija pateikė pasiūlymą sukurti Europos reagavimo į nelaimes pajėgumus²⁶, pagrįstus valstybių narių iš anksto numatytais atsarginiais ištekliais ES operacijoms ir iš anksto patvirtintais nenumatytų atvejų planais. ES turi pereiti nuo dabartinio *ad hoc* veiksmų derinimo prie iš anksto suplanuotos, nustatytos ir nuspėjamos sistemos; taip ES veiksmingiau, tinkamiau, nuosekliau ir aiškiau reaguotų į nelaimes. Tai bus pasiekta keliomis priemonėmis, įskaitant reguliarius rizikos vertinimus, standartinių scenarijų rengimą, išteklių planavimą ir nenumatytų atvejų planavimą, taip pat Europos reagavimo į nelaimes pajėgumų sukūrimą, sujungiant dalyvaujančių valstybių savo noru ES operacijoms skiriamus išteklius – tai pagerintų planavimą ir padėtų gauti Europos reagavimui į nelaimes reikalingų išteklių. Siekiant paremti Komisijos pasiūlymą iki 2011 m. pabaigos atnaujinti ES civilinės saugos teisės aktus, pradėtas poveikio vertinimas (taip pat konsultacija su suinteresuotosiomis šalimis).

²⁶ Komisijos komunikatas „Geresnis Europos reagavimas į nelaimes. Civilinės saugos ir humanitarinės pagalbos vaidmuo“, 2010 10 26, COM(2010) 600 galutinis.

Pažangos ataskaita. Visų VSS tikslų ir veiksmų apžvalginė lentelė

5 TIKSLAS. Didinti Europos gebėjimą įveikti krizes ir nelaimės				
	1 veiksmas. Visapusiškai pasinaudoti solidarumo sąlyga	2 veiksmas. Visų rūšių pavojus apimantis požiūris į grėsmes ir rizikos vertinimas	3 veiksmas. Sujungti įvairius dalijimosi informacija apie padėtį centrus	4 veiksmas. Nelaimių problemą spręsti kuriant Europos reagavimo į nelaimes pajėgumus
2011	Pasiūlymas dėl solidarumo sąlygos įgyvendinimo	<p>Nelaimių valdymui skirtos rizikos vertinimo ir nustatymo gairės</p> <p>Pasiūlymas dėl grėsmių sveikatai</p>	Pasiūlymas dėl darnios bendros išlaptintos informacijos apsaugos sistemos	Pasiūlymai dėl Europos reagavimo į nelaimes pajėgumų sukūrimo
2012		<p>Nacionaliniai požiūriai į rizikos valdymą</p> <p>Įvairius sektorius apimanti galimų būsimų gaivalinių ir žmogaus sukeltų pavojų apžvalga</p>	Sustiprinti konkrečių sektorių išankstinio perspėjimo ir bendradarbiavimo įvykus krizei funkcijų ryšius	
2013		Reguliarios esamų grėsmių apžvalgos		
2014	<p>Sutartinės spalvos: <u>Žalia:</u> 2011 m. užbaigti (numatomi užbaigti) veiksmai <u>Geltona:</u> tęsiami veiksmai <u>Raudona:</u> nepradėti veiksmai</p>	Darnios rizikos valdymo politikos sukūrimas		

Bendrieji klausimai

Saugumo vidaus ir išorės aspektų derinimas

Šiuo metu rengiamos kelios iniciatyvos, kuriomis siekiama stiprinti saugumo vidaus ir išorės sričių bendradarbiavimą. Siekiant užtikrinti glaudesnę bendradarbiavimą ir veiklos koordinavimą ES saugumo srityje, bus rengiami reguliarūs tarpinstituciniai informaciniai susitikimai, kuriuose bus siekiama tikslo pagerinti ES saugumo srities planavimą ir informacijos perdavimą. Pirmas toks susitikimas, kuriame dalyvavo COSI ir Politinis ir saugumo komitetas, įvyko 2011 m. birželio 1 d., jame siekta pasikeisti nuomonėmis apie tai, kaip padidinti ES saugumo vidaus ir išorės aspektų sąveiką. Be to, EIVT ir Komisija parengė bendrą dokumentą dėl bendros saugumo ir gynybos politikos (BSGP) ir laisvės, teisingumo ir saugumo (TVR) srities dalyvių ryšių stiprinimo, kuriame pritarė minčiai, kad glaudesnis civilinių BSGP misijų ir TVR dalyvių bendradarbiavimas gali duoti apčiuopiamos naudos didinant Europos saugumą. Šiame bendrame dokumente pateiktose konkrečiose rekomendacijose nurodyta, kad dalijimasis informacija yra svarbus ir jį reikia gerinti, siekiant rasti būdų iš anksto numatyti įvykius, užuot į juos reagavus. Taip pat būtina labiau derinti ES išorės veiksmų planavimą, nes tai yra būtina siekiant iš anksto bendradarbiauti planuojant misijas.

Kita sritis, kurioje galima gauti apčiuopiamų rezultatų, yra BSGP policijos misijų ir Europolo bendradarbiavimas. Taryba daug kartų pripažino, kad BSGP²⁷ ir daugelio TVR išorės veiksmų tikslai yra bendri arba vieni kitus papildo. BSGP misijų pastangomis remti kovą su sunkiais tarpvalstybiniais nusikaltimais atitinkamose valstybėse ir skatinti pagarbą teisinės valstybės principams taip pat labai sustiprintas ES vidaus saugumas. Europos Vadovų Taryba paragino stiprinti TVR ir BSGP bendradarbiavimą rengiant šiuos bendrus tikslus. Taip pat Europos Vadovų Tarybos priimtoje Stokholmo programoje nustatyta, kad Europolas turėtų glaudžiau bendradarbiauti su BSGP policijos misijomis ir padėti remti Europos teisės saugos bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis standartus ir gerąją patirtį.

TVR srityje yra itin svarbu užtikrinti, kad su šia sritimi būtų užmegztas glaudus ryšys nuo pačios proceso pradžios, ypač nustatant ir vertinant poreikį imtis ES veiksmų kilus krizei. Taip bus galima tinkamai ir laiku įvertinti kompetencijos poreikius, atsižvelgiant į organizuoto nusikalstamumo padėtį atitinkamoje trečiojoje šalyje arba regione. Tai taip pat padės priimti geresnius politinius bei veiklos sprendimus ir nustatyti užduotis, kurios bus vėliau įvykdytos per civilines policijos misijas. Europolo analitiniai gebėjimai ir jo Saugaus keitimosi informacija tinklo programa (SIENA), skirta dalytis informacija tarp visų 27 ES valstybių narių teisės saugos institucijų, gali padėti pritaikyti BSGP misijų metodus ir pakeisti jų tikslus remiantis Europolo pateikta organizuotų nusikaltimų visoje Europoje apžvalga, atliekant grėsmės vertinimus ir analizes.

Antras veiksnys – BSGP policijos misijų ir Europolo keitimasis informacija – yra svarbus tarpusavio bendradarbiavimo aspektas. Bendradarbiavimo mechanizmas, apimantis keitimąsi ne asmens duomenimis, yra apskritai tvirtai nustatytas Europolo ir Tarybos generalinio sekretoriato administraciniu susitarimu. Todėl svarbiausia užduotis yra nustatyti, kaip per BSGP policijos misijas surinktais arba su jomis susijusiais asmens duomenimis galima tiesiogiai keistis su Europolu. Kai Europos Sąjungos teisinės valstybės misijos Kosove

²⁷ Įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, Europos saugumo ir gynybos politiką (ESGP) reikėtų suprasti kaip bendrą saugumo ir gynybos politiką (BSGP).

(EULEX KOSOVO)²⁸ įgaliojimai apima ir įgyvendinimo užduotis, pagal nustatytą specialią tvarką galima keistis asmens duomenimis su Europolu. Ši tvarka gali būti geriausios patirties pavyzdys ir, kai tinka, ją galima pritaikyti kitoms BSGP misijoms. Reikia įvertinti poreikį sukurti duomenų apsaugos sistemą, kuri būtų taikoma ir BSGP.

ES plėtros politika tebėra viena svarbiausių ES vidaus saugumui sričių. Plėtros procese dalyvaujančios šalys įgyja svarbių paskatų įgyvendinti reformas, kuriomis būtų sustiprinti jų teisėsaugos ir teismų sistemų pajėgumai. Be to, dialogas dėl vizų režimo liberalizavimo ir liberalizavus šį režimą taikoma sistema labai padėjo įgyvendinti reformas Vakarų Balkanų valstybėse.

ES taip pat siekia stiprinti šalių partnerių gebėjimą padėti šalinti didžiausias dabartines grėsmes saugumui, taikai ir stabilumui visame pasaulyje. Šiuo tikslu pagal ilgalaikius stabilumo priemonės prioritetus numatytas naujoviškas gebėjimų stiprinimas, apimantis nacionalinio, regioninio ir tarpregioninio lygių finansinę ir techninę pagalbą. Šios priemonės 1 prioritetą yra susijęs su parama tarptautinėms pastangoms mažinti cheminę, biologinę, radiologinę ir branduolinę (ChBRB) riziką. Pagal stabilumo priemonę finansuojamomis priemonėmis siekiama mažinti ChBRB riziką, įskaitant masinio naikinimo ginklų platinimą, visų pirma vykdant politiką, pagal kurią būtų veiksmingai kontroliuojamos ChBRB medžiagos ir veiksniai, kontroliuojamas dvejopo naudojimo prekių eksportas, o ginklų srityje dirbusiems mokslininkams sudaromos sąlygos užsiimti taikia mokslinių tyrimų veikla. 2007–2013 m. laikotarpiu šiam tikslui skirta 300 mln. EUR suma, taip pat pradėta ChBRB kompetencijos centrų iniciatyva, kuriai skirtas beveik 100 mln. EUR biudžetas. Šios iniciatyvos tikslas – nacionaliniu ir regioniniu lygmeniu išugdyti būtinus institucinius gebėjimus šalinti ChBRB riziką, neatsižvelgiant į tai, dėl kokių priežasčių ta rizika atsiranda: dėl nusikalstamos veikos (ginklų platinimo, vagysčių, sabotažo ir neteisėtos prekybos), nelaimių (didelių pramonės avarių, tokių kaip Bhopalo ar Fukušimos katastrofos, ir transporto avarių) ar gamtinių priežasčių (daugiausia pandemijų).

Siekiant kovoti su organizuotu nusikalstamumu, terorizmu, neteisėta prekyba narkotikais, žmonėmis ir ginklais, taip pat su grėsmėmis ypatingos svarbos infrastruktūrai, pagal stabilumo priemonės 2 prioritetą, glaudžiai bendradarbiaujant su paramą gaunančiomis šalimis, stiprinami atitinkami pajėgumai. Saugumo pajėgumai paprastai stiprinami nacionaliniu, regioniniu ir galiausiai tarpregioniniu lygmenimis. 2007–2013 m. laikotarpiu šioms priemonėms skirta 118 mln. EUR suma.

Finansinė parama

Komisija siekia užtikrinti, kad su saugumu susijusi veikla, įskaitant saugumo tyrimus, pramonės politiką ir projektus pagal ES vidaus finansavimo programas, susijusias su saugumu, būtų suderinama su VSS strateginiais tikslais. ES finansavimu, kurio galbūt prireiks 2012–2013 m., bus galima pasinaudoti pagal dabartines finansines programas „Nusikalstamumo prevencija ir kova su nusikalstamumu“ (ISEC) ir „Terorizmo ir kitos su

²⁸ 2008 m. lapkričio 17 d. priėmus Europos Sąjungos Tarybos išvadų dėl galimų bendradarbiavimo, siekiant tarpusavyje keistis informacija, mechanizmų tarp civilinių ESGP misijų ir Europolo projektą, įgyvendintas Europolo ir EULEX KOSOVO keitimasis asmens duomenimis: asmens duomenys tarp EULEX (per Europos Sąjungos nusikaltimų žvalgybos biurą, angl. EUOCI) ir Europolo perduodami per nacionalinius Europolo padalinius (angl. ENU), įsteigtus trijų valstybių narių (Suomijos, Švedijos ir Jungtinės Karalystės) sostinėse.

saugumu susijusios rizikos prevencija, parengtis ir padarinių valdymas“ (CIPS). Šiuo požiūriu ISEC 2011 m. metinė darbo programa atitinka VSS įgyvendinimo prioritetines sritis. Be to, Komisija atliko pagal Saugumo ir laisvių apsaugos pagrindų programą (2007–2013 m.), kurią sudaro dvi programos (ISEC ir CIPS), gautų rezultatų ir kokybinių bei kiekybinių šios programos aspektų vertinimą²⁹.

Vidaus saugumo finansavimas po 2013 m. bus išanalizuotas atsižvelgiant į visos Komisijos svarstomus visus to laikotarpio pasiūlymus. Vykstant tokiems svarstymams Komisija pasiūlė pagal naują daugiametę finansinę programą sukurti Vidaus saugumo fondą (VSF) – tai atitiktų vidaus saugumo strategijos strateginius tikslus ir prioritetus, padėtų atsakingoms nacionalinėms institucijoms ir agentūroms kuo geriau įgyvendinti prioritetinius veiksmus, taip pat tokia tvarka būtų pakankamai lanksti, todėl galima prisitaikyti prie naujų saugumo grėsmių ir problemų. Komisijos nuomone, iš siūlomo fondo (VSF) remiant konkrečią bandymų ir patvirtinimo (pavyzdžiui, sistemų prototipų) veiklą, turėtų būti panaikintas dabartinis atotrūkis tarp mokslinių tyrimų finansavimo ir veiklos finansavimo. Taip bus lengviau sistemingai pritaikyti aukštos kokybės saugumo tyrimų rezultatus ir plačiai jais naudotis teisėsaugos institucijų veikloje.

Saugumo moksliniai tyrimai ir bendradarbiavimas su privačiuoju sektoriumi

Saugumo moksliniai tyrimai finansuojami pagal Septintosios mokslinių tyrimų bendrosios programos (2007–2013 m.) konkrečią temą. Komisija užtikrina, kad bendras programavimas būtų glaudžiai derinamas su ES saugumo politika; apie tai galima spręsti ir iš daugelio pagal šią programą iki šiol finansuotų mokslinių tyrimų projektų (bendras projektų skaičius viršija 200). Saugumo mokslinių tyrimų 2011–2012 m. darbo programos iš esmės atitinka VSS tikslus. Dėl 2013 m. darbo programos, pagal kurią bus skirta apie 290 mln. EUR, šiuo metu atliekama analizė, padėsianti nustatyti didžiausius mokslinių tyrimų trūkumus ir poreikius, taip pat atsižvelgiant į VSS įgyvendinimo komunikate nustatytus prioritetus.

Po 2013 m. saugumo moksliniai tyrimai bus toliau finansuojami pagal būsimąją daugiametę mokslinių tyrimų ir inovacijų priemonę („Horizontas 2020“). Komisija pasiūlė pagal naująją daugiametę finansinę programą 46 % padidinti bendrą moksliniams tyrimams ir inovacijoms skirtą biudžetą, todėl saugumo tyrimams skirta biudžeto dalis taip pat turėtų būti atitinkamai padidinta.

Komisija, siekdama, kad saugumo srities fondų veikla būtų geriau derinama su politika, taip pat aktyvina dialogą su privačiuoju sektoriumi, ypač su pramonės atstovais. Šiuo tikslu pasiūlyta pradėti reguliarias (kasmetines) viešojo ir privačiojo sektorių aukšto lygio apskritojo stalo diskusijas, per kurias ES institucijos ir organizacijos, valstybės narės ir privačiojo sektoriaus atstovai galėtų dalytis idėjomis apie tai, kaip geriausia įgyvendinti VSS prioritetus. Pirmasis ES ir valstybių narių viešojo ir privačiojo sektorių atstovų aukšto lygio apskritojo stalo susitikimas įvyko 2011 m. vasario mėn. Be to, Komisija, siekdama, kad būtų naudojamosi veikiančios saugumo rinkos teikiamomis galimybėmis, kurios iki šiol tebėra neišnaudotos, šiuo metu rengia komunikatą dėl EU saugumo pramonės politikos.

²⁹ Komisijos komunikatas dėl Saugumo ir laisvių apsaugos pagrindų programos (2007–2013 m.) laikotarpio vidurio vertinimo, COM(2011) 318 galutinis.